

- प्र.11. क) आम / न इति लिखत्—
 1. कृषका : हलेन क्षेत्राणि न कर्षन्ति ।
 2. कृषका सर्वेभ्यः : अन्नं यच्छन्ति ।
 3. सर्वे वाटिकानाम् अभ्रमन् ।
 4. बालक : स्वं न अगणयत् ।

- ख) भिन्नवर्गस्य पदं चिनुत—
 1. सूर्यः, चंद्रः, अम्बुदः, शुक्रः ।
 2. जलचरः, खेचरः, भूचरः, निशाचरः ।
 3. गावः, सिंहा, कच्छपाः, गजाः ।
 4. मयूराः, चटकाः, शुकाः, मण्डूकाः ।

- प्र. 12. उचितं विलोम पदं लिखत्—
 मंजूषा — (नेतुम, दुःखित, सेवकः, नीचैः)
 आनेतुम, स्वामी, प्रसन्नः, उच्चैः

- प्र.13. तत्सम शब्दान् लिखत्—
 मोर, मामा, तारा, कोयल

- प्र. 14. रिक्त स्थान पूरयत्—
 1. बहवः उत्सवा : भवन्ति । (भारतम् / भारते)
 2.मीना : वसन्ति । (सरोवरे / सरोवरात्)
 3. खगाः निवसन्ति । (निडानि / नीडेषु)
 4. पुष्याणि विकसन्ति । (उद्यानस्य / उद्याने)

- प्र. 15. घटनाक्रम लिखत् ।
 1. स्वामी अजीजाय अवकाशस्य पूर्ण धनं ददाति ।
 2. अजीजः सरलः परिश्रमी च आसीत् ।
 3. अजीजः पेटिकाम् आनयति ।
 4. एकदा स : गृहं गन्तुम् अवकाशं वाच्छति ।

- प्र.16. उचितम् पदम् लिखत्—
 1. वयं पठामः ।
 2. नौका सन्ति ।
 (विद्यालये, गंगायाम्)

4

मैत्री विद्या निकेतन सी. से स्कूल, रिसाली भिलाई

वार्षिक परीक्षा 2022–23

समय – 2 घण्टे

कक्षा— षष्ठम् विषय – संस्कृत

पूर्णांक – 80

निर्देशाः—

1. सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः ।
 2. प्रश्नपत्रे चत्वारः : खण्डाः सन्ति ।
 खण्ड 'क' अपठित अवबोधनम् – 10 अंक
 खण्ड 'ख' रचनात्मक कार्यम् – 15 अंक
 खण्ड 'ग' अनुपयुक्त व्याकरण – 20 अंक
 खण्ड 'घ' पठित अवबोधनम् – 35 अंक

खण्ड (क) अपठित—अवबोधनम्

- प्र. 1. अपठित गद्यांशः—
 दिल्ली नगरे अपि एका जन्तुशाला अस्ति । तत्र पञ्जरे सिंहाः गर्जन्ति । तत्र बहवः मृगाः अपि सन्ति । मृगाः चरन्ति इतः ततः च धावन्ति । तत्र गजाः भल्लुकाः, चित्रकाः अपि सन्ति । एकः : मयूरः : नृत्यति । वृक्षे काकः चटकाः, श्येनः च तिष्ठन्ति । कुक्कुटः : विचित्रं वदति कपोतः शुक्रः च उलूकम् पश्यतः ।

क) एक पदेन उत्तर—

3

1. एका जन्तुशाला कुत्र अस्ति?
 2. विचित्रः कः वदति ?
 3. मृगाः किम् कुर्वन्ति?

ख) पूर्णवाक्येन उत्तर—

3

1. वृक्षे के तिष्ठन्ति?
 2. मयूरः किम् कुरुतः?

ग) भाषिक कार्यम्—

4

1. वदति कः लकार ? (लटलकार, लृटलकार)
 2. धावन्ति कः वचनम्? (एकवचन, बहुवचन)
 3. वृक्षे कः विभक्ति? (सप्तमी, पंचमी)
 4. तत्र बहवः अपि सन्ति ।

खण्ड –ख

- प्र. 2. अनुच्छेद पूरयत एवं पंचवाक्यानि लिखत्—
 "भारतवर्ष"

5

मंजूषा = (ऋषिः, नदी, पर्वत, विशालः उत्साह, अस्माकं देश)

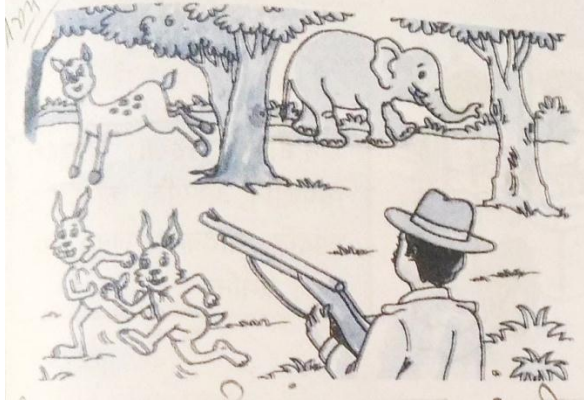
प्र. 3. संवाद पूरयत—

5

जया – यदा अहम् चित्रम् 1 तदा हसामि ।

हिमानी – त्वम् मम् चित्रे हसनस्य किम् कारणम् 2.?
जया – अस्मिन् 3. त्वम् पतसि सर्वे च हसन्ति।
हिमानी – अन्यम् चित्रं पश्य। अस्मिन् चित्रे एवः 4. अस्ति।
जया – एषः मम सहोदरः 5.।
हिमानी– 6 सह कः तिष्ठति?
जया–तेन सह मम जनकः 7।
हिमानी – एषा सुन्दरी कन्या 8 अस्ति?
जया – एषा तु मम 9 अस्ति।
हिमानी – 10 तव अम्बायाः चित्रम् अत्र न अस्ति?
मंजूषा – (पश्यसि, अस्ति, पश्यामि, तेन तिष्ठति, का, कः, चित्रे, किम्, भगिनी)

प्र. 4. चित्रं दृष्ट्वा मंजूषा प्रदत्त शब्दैः पंचवाक्यानि लिखत्— 5
मंजूषा – (वनस्य, व्याध्रः, वृक्षा, मृगः, गजः, शशकौ)

खण्ड—ग व्याकरण

प्र. 5. संख्यावाची शब्द लिखत्— 4
19, 27, 38, 49

प्र. 6. क) पर्याया लिखत — 4
रासभः, समुद्रः, द्विजः, जनकः

ख) विपर्यया लिखत्— 4
एकः, उपरि, अन्तः, अग्निः

प्र. 7. उचित अव्यय पद लिखत्— 4
(इव, अपि, एव, च, उच्चैः)
1. मेधा : गर्जन्ति।
2. बकः हंसः श्वेतः भवति।

3. सत्यम् जयते।
4. अहं पठामि, त्वम् पठ।

प्र. 8. उचितं विभक्ति प्रयुज्य वाक्यानि पुरयत — 4
1. मीनाः सन्ति । (सरोवर)
2. सैनिकाः सन्ति । (शिविर)
3. यानानिचलन्ति । (राजमार्ग)
4.रत्नानि सन्ति । (धरा)
खण्ड घ पठित अवबोधनम्

प्र. 9. पठित गद्यांश — 6
अजीजः सरलः परिश्रमी च आसीत्। स. स्वामीनः एव सेवायां लीनः आसीत्। एकदा सः गृहं गन्तुम् अवकाशं वाच्छति। स्वामी चतुरः आसीत् । सः चिन्तयति अजीज इव न कोऽपि अन्य कार्यकुशलः। एवं अवकाशस्य अपि वेतनं ग्रहीष्यति।

क) एक पदेन उत्तरत् —
1. स्वामी कः आसीत्?
2. कः कार्यकुशलः अस्ति?
3. अजीजः सरलः च किम् आसीत्?

ख) पूर्णवाक्येन उत्तर —
1. अजीजः गृहं गन्तुं किं वाच्छति?

ग) भाषिक कार्यम्—
1. 'चिन्तयति' कः लकार। (लट्लकार / लृटलकार)
2. 'वेतनस्य' कः विभक्ति । (षष्ठी / सप्तमी)

प्र. 10 श्लोकानां पठत उचित उत्तरम् देत— 5

अतिशय विस्तृतनीलाकाशः
नैव दृश्यते क्वचि दवकाशः
कथं प्रयास्यसि मातुलचन्द्र !
कुत आगच्छसि मातुलचन्द्र !

क) एकपदेन उत्तरदेत् —
1. कः मातुल अस्ति ।
2. नीलाकाशः कीदृशः अस्ति।

ख) पूर्णवाक्येन उत्तरदेत्—
1. कः न दृश्यते ।

ग.) भाषिक कार्यम्—
1. आगच्छसि पदे कः लकार।(लङ्गलकार, लृटलकार)
2. कुत मातुलचन्द्र!